

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA NR. 698 din data de 16.11.2022

Dosar nr.: 13A/2022

Autosesizare nr.: 6324/14.09.2022

Petent: Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (autosesizare)

Reclamat: Ministerul Educației

Obiect exceptarea de la accesarea bursei de ajutor social a elevilor din mediul rural, înrolați într-o unitate școlară în altă localitate decât cea de domiciliu, precum și de la accesarea bursei de merit a elevilor de clasa a V-a

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

1. Numele, domiciliul, reședința sau sediul petenților

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, cu sediul în municipiul București, str. Piața Valter Mărăcineanu nr. 1-3, sector 1 și cu adresă de e-mail: support@cncd.ro

2. Numele, domiciliul, reședința sau sediul reclamatului

Ministerul Educației, cu sediul în municipiul București, str. General Berthelot nr. 28-30, sector 1 și cu adresă de e-mail: djc@edu.gov.ro

II. Procedura de citare

3. În temeiul art. 20 alin. 4 din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura de citare a părților.

4. Prin adresa înregistrată sub nr. 6443/19.09.2022 a fost citată partea reclamată pentru termenul stabilit de Consiliu la data de 03.10.2022.

5. Procedură legal îndeplinită.

6. Partea reclamată depune un punct de vedere înregistrat sub nr. 6856/29.09.2022.

III. Susținerile părților

Susținerile petentului

7. Prin autosesizarea înregistrată sub nr. 6324/14.09.2022 se reclamă o posibilă încălcare a dreptului la educație și la șanse egale a elevilor în urma emiterii Ordinului

nr. 5379/07.09.2022 pentru aprobarea Criteriilor generale de acordare a bursei elevilor din învățământul preuniversitar.

8. Prin autosesizarea înregistrată sub nr. 6324/14.09.2022, se precizează faptul că în baza art. 9 din Ordinul nr. 5379/07.09.2022, elevii de clasa a V-a din învățământul gimnazial sunt exceptați de la accesarea bursei de merit, fiind potențial încălcat dreptul la educație și la șanse egale (bursele de merit acordându-se doar elevilor din clasele a VI-a – a XII-a). În ordinul precedent, nr. 5.870/2021, bursele de merit erau acordate elevilor de clasa a V-a din semestrul al II-lea, pe baza mediei din semestrul I.

9. De asemenea, în autosesizare se precizează faptul că în baza art. 15 lit. d) din Ordinul nr. 5379/07.09.2022, elevii din învățământul liceal proveniți din mediul rural, înrolați într-o unitate școlară în altă localitate decât cea de domiciliu, sunt exceptați de la accesarea bursei de ajutor social.

10. În continuare Cătălina Olteanu apreciază că fiecare elev/elevă are dreptul la o educație de calitate și șanse egale de a reuși prin educație indiferent de naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată sau orice alt criteriu.

11. În continuare se menționează următoarele:

- potrivit Ordinului nr. 5379/07.09.2022, art. 2, acordarea bursei reprezintă atât o formă de stimulare a elevilor care au rezultate bune, cât și o formă de sprijin pentru elevii care provin medii vulnerabile pentru reducerea și prevenirea abandonului școlar și creșterea participării la educație;
- elevii înscriși la cursurile cu frecvență din învățământul preuniversitar de stat, nivel primar, beneficiază lunar de burse de performanță și burse de ajutor social;
- elevii înscriși la cursurile cu frecvență din învățământul preuniversitar de stat, nivel gimnazial, liceal și profesional beneficiază lunar de burse de performanță, burse de merit, burse de studiu și burse de ajutor social;
- bursa de merit pentru clasele a VI-a – a XII-a se acordă elevilor după următoarele criterii: au obținut media anuală generală de cel puțin 9,50 și au acumulat cel mult 20 absențe nemotivate/an în anul școlar anterior, cu excepția elevilor din clasa a IX-a; au obținut media de admitere în învățământul liceal sau profesional de cel puțin 9,50 și au acumulat maximum 20 absențe în anul școlar anterior pentru elevii din clasa a IX-a; au obținut locurile I, II sau III la etapele județene/zonale în cazul învățământului ocazional de artă ale competițiilor școlare naționale organizate de Ministerul Educației; au obținut locurile I, II sau III la etapele județene ale competițiilor/concursurilor cultural-artistice, cu caracter sportiv sau cu caracter tehnico-științific, de nivel național, organizate de Ministerul Educației;
- conform datelor statistice, doi din zece părinți din mediul rural nu-și susțin copiii la liceu, 18% dintre adolescenții de la sate n-au bani pentru biletul de autobuz către școală, 79% dintre copii spun că fac naveta la liceu, iar 35% spun că niciodată sau doar uneori au suficiente rechizite și cărți pentru școală. (Sursa: Raportul „Bunăstarea copilului din mediul rural în 2022”, realizat la comanda Fundației World Vision România).

Susținerile părții reclamate

12. Prin punctul de vedere înregistrat cu nr. 6856/14.09.2022, partea reclamată solicită respingerea autosesizării ca neîntemeiată.

13. Partea reclamată arată că în fapt, **prin Ordinul ministrului educației 5379/07.09.2022 au fost aprobate Criteriile generale de acordare a bursei elevilor din învățământul preuniversitar.**

14. Partea reclamată susține că **elevii din clasa a V-a din învățământul gimnazial nu pot beneficia în mod concret de burse de merit pentru următoarele motive:**

- având în vedere noua structură a anului școlar, ordinul a adaptat criteriile de acordare a bursei în situația în care s-a procedat la eliminarea semestrelor; în cele mai multe situații, noul ordin avantajează toți elevii care îndeplinesc condițiile de a beneficia de bursă, deoarece nu mai există rectificarea listei între semestre; mai mult decât atât, **anul școlar nu mai este împărțit pe semestre, deci acordarea bursei de merit la clasa a V-a din semestrul II nu mai este posibilă;**

- în învățământul primar evaluarea se face prin calificative și nu prin note, iar cel mai înalt calificativ („foarte bine”) corespunde notelor 8 - 10, pe când bursa de merit se acordă pentru media generală anuală de peste 9.50; astfel, **nu există medie generală anuală pe baza căreia elevii de clasa a V-a să beneficieze de burse de merit.**

15. În continuare partea reclamată susține că, apelând la interpretarea REDUCTIO AD ABSURDUM, ar însemna că elevii de clasa a V-a să beneficieze de burse de merit pe baza calificativelor obținute în clasa a IV-a (noțiunea de medie generală pe module pentru clasa a IV-a nu există), ceea ce ar duce într-adevăr la o discriminare (nelegalitate).

16. Referitor la condiția de medie generală anuală de 9,50 pentru acordarea bursei de merit, partea reclamată susține că aceasta a fost stabilită din 2021, la propunerea asociațiilor de părinți și de elevi, fiind agreată ulterior în Comisia de Dialog Social.

17. În concluzie, partea reclamată susține că nu sunt întrunite cumulativ condițiile prevăzute de lege pentru ca fapta reținută Ministerului Educației să fie discriminatorie, întrucât nu există un tratament diferențiat, discriminatoriu potrivit art. 2 alin. 1 și art.10 lit. h) din O.G. nr. 137/2000.

18. În apărarea sa, partea reclamată invocă prevederile Legii educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare și ale OMEC nr. 4135/21.04.2020 privind aprobarea Instrucțiunii pentru crearea și/sau întărirea capacității sistemului de învățământ preuniversitar prin învățare on-line.

19. Partea reclamată solicită judecarea cauzei și în lipsă, pe baza probatoriului administrat în dosar, având în vedere că nu poate fi prezent la toate termenele fixate de Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării.

III. Cadrul legal aplicabil. Dreptul național și internațional aplicabil / jurisprudența

20. Prevederile legislative relevante în prezenta cauză sunt următoarele:

➤ **O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată**

- ✓ art. 2 alin. (1): „Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice”.
- ✓ art. 2 alin. (3): “Sunt discriminatorii, potrivit prezentei ordonanțe, prevederile, criteriile sau practicile aparent neutre care dezavantajează anumite persoane, pe baza criteriilor prevăzute la alin. (1), față de alte persoane, în afara cazului în care aceste prevederi, criterii sau practici sunt justificate obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere a aceluia scop sunt adecvate și necesare.”
- ✓ art. 10 lit. h): “Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, discriminarea unei persoane fizice, a unui grup de persoane din cauza apartenenței acestora ori a persoanelor care administrează persoana juridică la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată, respectiv din cauza convingerilor, vârstei, sexului sau orientării sexuale a persoanelor în cauză prin: (...) h) refuzarea acordării pentru o persoană sau un grup de persoane a unor drepturi sau facilități.”
- ✓ art. 11 alin. (1): „Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, refuzarea accesului unei persoane sau unui grup de persoane la sistemul de educație de stat sau privat, la orice formă, grad și nivel, din cauza apartenenței acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată, respectiv din cauza convingerilor, vârstei, sexului sau orientării sexuale a persoanelor în cauză.”
- ✓ art. 26 alin. (1): „Contravențiile prevăzute la art. 2 alin. (5) și (7), art. 5-8, art. 10, art. 11 alin. (1), (3) și (6), art. 12, art. 13 alin. (1), art. 14 și 15 se sancționează cu amendă de la 1.000 lei la 30.000 lei, dacă discriminarea vizează o persoană fizică, respectiv cu amendă de la 2.000 lei la 100.000 lei, dacă discriminarea vizează un grup de persoane sau o comunitate.”

➤ **Constituția României, revizuită:**

- ✓ art. 16: “(1) Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări. (2) Nimeni nu este mai presus de lege. (...)”
- ✓ art. 32 – Dreptul la învățătură: „(1) Dreptul la învățătură este asigurat prin învățământul general obligatoriu, prin învățământul liceal și prin cel profesional, prin învățământul superior, precum și prin alte forme de instrucție și de perfecționare. (...) (4) Învățământul de stat este gratuit, potrivit legii. Statul acordă burse sociale de studii copiilor și tinerilor proveniți din familii defavorizate și celor instituționalizați, în condițiile legii.”

➤ **Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare**

- ✓ art. 82: “(1) Elevii de la cursurile cu frecvență din învățământul preuniversitar de stat beneficiază lunar de burse de performanță, de burse de merit, de burse de studiu și de burse de ajutor social. (...) (1²) Bursa de ajutor social se poate cumula cu bursa de performanță, cu bursa de merit sau cu bursa de studiu. (...) (3) Criteriile generale de acordare a bursei se stabilesc de Ministerul Educației și Cercetării. Criteriile specifice de acordare a bursei de performanță, de merit, a bursei de studiu și a celor de ajutor social se stabilesc anual în consiliile de administrație ale unităților de învățământ, în limitele fondurilor repartizate și în raport cu integralitatea efectuării de către elevi a activităților școlare. (...)”

- **Ordinul Ministerului Educației nr. 5.379 din 7 septembrie 2022, publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 893 din 12 septembrie 2022 privind aprobarea Criteriilor Generale de acordare a burselor elevilor din învățământul preuniversitar**
 - ✓ art. 1: *“(1) Elevii înscriși la cursurile cu frecvență din învățământul preuniversitar de stat, nivel gimnazial, liceal și profesional, beneficiază lunar de burse de performanță, burse de merit, burse de studiu și burse de ajutor social, denumite în continuare burse. (2) Elevii înscriși la cursurile cu frecvență din învățământul preuniversitar de stat, nivel primar, beneficiază de burse de performanță și burse de ajutor social. (3) Prin excepție de la prevederile alin. (1) și (2), de bursa de performanță pot să beneficieze și elevii de la cursurile cu frecvență din învățământul preuniversitar particular.”*
 - ✓ art. 2: *“Acordarea burselor menționate la art. 1 reprezintă atât o formă de stimulare a elevilor care obțin rezultate foarte bune la învățătură, la diferite discipline/domenii de studiu, cât și o formă de sprijin al elevilor din medii dezavantajate socio-economic, în vederea participării la educație a acestora și a prevenirii abandonului școlar.”*
 - ✓ art. 9: *“Bursele de merit se acordă elevilor din clasele a VI-a-a XII-a de la cursurile cu frecvență din învățământul preuniversitar de stat, în funcție de rezultatele obținute la învățătură.”*
 - ✓ art. 15: *“(1) Bursele de ajutor social se acordă elevilor din învățământul preuniversitar de stat, înscriși la cursurile cu frecvență, inclusiv celor școlarizați la domiciliu sau care urmează cursurile în școala de spital, care se încadrează în cel puțin una dintre următoarele situații: (...) d) elevii din învățământul primar și gimnazial din mediul rural, care sunt școlarizați într-o altă localitate, întrucât nu au posibilitatea să studieze într-o unitate de învățământ din localitatea de domiciliu, acordarea bursei nefiind condiționată de venitul net lunar al familiei; prin localitate de domiciliu se înțelege comuna/orașul cu subdiviziunile sale administrative.”*
- **Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale:**
 - ✓ art. 14 - Interzicerea discriminării: *“Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasa, culoare, limba, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau orice alta situație.”*
- **Protocolul nr. 12 la Convenția europeană a drepturilor omului**
 - ✓ art. 1 - Interzicerea generală a discriminării: *“1. Exercitarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nicio discriminare bazată, în special, pe sex, pe rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau oricare altă situație. 2. Nimeni nu va fi discriminat de o autoritate publică pe baza oricăruia dintre motivele menționate în paragraful 1.”*
- **Directivile UE privind tratamentul egal**
 - Directiva 75/117/CEE privind apropierea legislațiilor statelor membre referitoare la aplicarea principiului egalității de remunerare între lucrătorii de sex masculin și cei de sex feminin
 - Directiva 76/207/CEE privind punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în ceea ce privește accesul la încadrarea în muncă, la formarea și la promovarea profesională, precum și condițiile de muncă
 - Directiva 86/378/EC privind punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în cadrul regimurilor profesionale de securitate socială
 - Directiva 92/85/CEE pentru promovarea îmbunătățirii securității și a sănătății la locul de muncă în cazul lucrătoarelor gravide, care au născut de curând sau care alăptează

- Directiva 97/80/EC privind sarcina probei în cazurile de discriminare pe motive de sex
 - Directiva 2000/43/EC (Directiva egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă)
 - Directiva 2000/78/EC (Directiva egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă)
 - Directiva 2004/113/EC Privind egalitatea de tratament între femei și bărbați în afara pieței muncii (accesul la bunuri și servicii)
 - Directiva 2006/54/EC (republicată) Privind principiul egalității de șanse și tratament între bărbați și femei în materia încadrării în muncă și a muncii
 - Directiva 2010/18/UE Privind concediul parental
 - Directiva 2010/41/UE Privind principiul egalității între bărbații și femeile care desfășoară o activitate independentă
- **Convenția cu privire la drepturile copilului (adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite în anul 1989)**
- ✓ **art. 2:** „Statele părți se angajează să respecte și să garanteze drepturile stabilite în prezenta convenție tuturor copiilor din jurisdicția lor, indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie, de naționalitate, apartenența etnică sau originea socială, de situația materială, incapacitatea fizică, de statutul la naștere sau de statutul dobândit al copilului ori al părinților sau al reprezentanților legali ai acestuia.”
- **Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene**
- ✓ Art. 14 - Dreptul la educație: „(1) Orice persoană are dreptul la educație, precum și la accesul la formare profesională și formare continuă. (2) Acest drept include posibilitatea de a urma gratuit învățământul obligatoriu. (3) Libertatea de a înființa instituții de învățământ cu respectarea principiilor democratice, precum și dreptul părinților de a asigura educarea și instruirea copiilor lor, potrivit propriilor convingeri religioase, filozofice și pedagogice, sunt respectate în conformitate cu legile interne care reglementează exercitarea acestora.”
- **Hotărârea în cauza C-83/14 CHEZ Razpredelenie Bulgaria AD**
- ✓ “Curtea arată, în primul rând, că principiul egalității de tratament se aplică nu numai persoanelor care au o anumită origine etnică, ci și celor care, deși nu aparțin ele însele etniei în cauză, suportă, împreună cu primele, tratamentul mai puțin favorabil sau situația specială dezavantajoasă care rezultă dintr-o măsură discriminatorie. În al doilea rând, Curtea subliniază că prezența în cartierul în cauză a unor locuitori care nu sunt de origine romă nu exclude, în sine, faptul că practica contestată a fost instituită în considerarea originii etnice a majorității locuitorilor acestui cartier (și anume, originea etnică romă). **Îi va reveni însă instanței bulgare obligația de a lua în considerare toate împrejurările aferente acestei practici pentru a stabili dacă aceasta a fost într-adevăr instituită pentru un astfel de motiv cu caracter etnic și constituie, așadar, o discriminare directă în sensul directivei.** Printre indiciile care pot fi luate în considerare în această privință figurează în special împrejurarea, că practica în litigiu nu a fost instituită decât în cartierele populate în majoritate de resortisanți bulgari de origine romă. De asemenea, faptul că CHEZ RB ar fi afirmat în fața KZD că degradările și racordările nelegale sunt cauzate în principal de persoane de origine romă este de natură să sugereze că practica contestată se întemeiază pe stereotipuri sau pe prejudecăți de ordin etnic. Instanța de trimitere va trebui de asemenea să țină seama de caracterul impus, generalizat și de durată al practicii contestate. Astfel, această practică afectează fără distincție toți locuitorii cartierului respectiv, indiferent dacă contoarele individuale ale acestora au făcut obiectul unor abuzuri și, dacă este cazul, de cine au fost comise aceste abuzuri. Astfel, practica în cauză poate fi percepută în sensul că

sugerează că locuitorii acestui cartier sunt considerați în totalitate ca fiind autori potențiali ai unor fapte ilicite. În acest context, Curtea precizează că practica în discuție constă într-un tratament defavorabil în detrimentul locuitorilor vizați, atât din cauza caracterului jignitor și stigmatizant al acesteia, cât și din cauza extremei dificultăți și chiar a imposibilității acestor locuitori de a-și consulta contorul de energie electrică în scopul controlării consumului propriu. **În al treilea rând, în ipoteza în care instanța bulgară nu ar considera că practica în litigiu constituie o discriminare directă bazată pe originea etnică, Curtea arată că aceasta ar putea constitui, în principiu, o discriminare indirectă.** Astfel, presupunând că a fost pusă în aplicare exclusiv pentru a răspunde unor abuzuri comise în cartierul respectiv, această practică s-ar baza pe criterii aparent neutre care afectează însă în proporții considerabil mai mari persoanele de origine romă. **Prin urmare, ea ar da naștere unei situații speciale dezavantajoase pentru aceste persoane în comparație cu alte persoane care nu au o astfel de origine etnică.** În această privință, Curtea subliniază că protecția securității rețelei de transport al energiei electrice și înregistrarea corespunzătoare a consumului de energie electrică constituie obiective legitime care pot să justifice, în principiu, o astfel de diferență de tratament. Este însă necesar ca CHEZ RB să poată dovedi că s-au comis într-adevăr abuzuri asupra contoarelor de energie electrică în cartierul respectiv și că un astfel de risc subzistă și în prezent. Deși recunoaște că practica în litigiu constituie un mijloc adecvat pentru realizarea acestor obiective, **Curtea precizează totodată că instanța bulgară va trebui să examineze dacă există și alte măsuri adecvate și mai puțin restrictive pentru a soluționa problemele întâmpinate. Chiar dacă nu există nicio altă măsură la fel de eficace precum practica contestată pentru a atinge obiectivele amintite, Curtea arată că aceasta pare disproporționată în raport cu obiectivele menționate și cu interesele legitime ale locuitorilor din cartierul respectiv. Instanța bulgară va trebui să verifice dacă situația se prezintă, într-adevăr, astfel, ținând seama de caracterul jignitor și stigmatizant al practicii în discuție și de faptul că aceasta lipsește, fără distincție și de foarte multă vreme, locuitorii unui cartier întreg de posibilitatea de a-și controla în mod regulat consumul de energie electrică.**

IV. Motivele de fapt și de drept. Principiile de analiză

21. Potrivit art. 2 alin.1 din O.G.137/2000 republicată, pentru existența discriminării directe trebuie îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- existența unor persoane sau situații aflate în poziții comparabile;
- existența unui tratament diferențiat manifestat prin: orice deosebire, excludere, restricție sau preferință;
- existența unui criteriu de discriminare;
- existența unui raport de cauzalitate între criteriul de discriminare și tratamentul diferențiat;
- tratamentul diferențiat trebuie să aibă ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea, folosinței sau exercitării în condiții de egalitate a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a unui drept recunoscut de lege.

22. Astfel se poate considera discriminare: o diferențiere, bazată pe un criteriu, care atinge un drept.

23. Analiza diferențierii se realizează prin compararea a două situații (art. 1 alin. 3 al O.G. nr. 137/2000: „exercitarea drepturilor enunțate în cuprinsul prezentului articol privește persoanele aflate în situații comparabile”). În conformitate cu jurisprudența

Curtii de Justiție a Uniunii Europene, comparația poate fi și ipotetică, nu doar situațiile concrete pot fi comparate. Acest lucru rezultă clar și din prevederile *Directivei 2000/43/EC* care definesc discriminarea directă prin următoarele: „*Se consideră că are loc o discriminare directă atunci când o persoană este tratată mai puțin favorabil decât a fost sau ar fi (s.n.) o altă persoană, într-o situație comparabilă, pe baza rasei sau originii etnice.*” (art. 2 alin. 2 lit. a).

24. Prin nediferențiere judecătorii Curtii Europene a Drepturilor Omului înțeleg în primul rând tratamentul egal al persoanelor care se află în situație similară sau analoagă: „**art. 14 protejează persoanele plasate în situație similară**” (*Marckx împotriva Belgiei, 13 iunie 1979, §32*) sau „**analoagă**” (*Van der Musselle împotriva Belgiei, 23 noiembrie 1983, §46*) ori „**relevant similară**” (*Fredin împotriva Suediei, 18 februarie 1991, §60*), ulterior fiind utilizată sintagma „analoagă ori relevant similară” (*Sheffield și Horsham împotriva Regatului Unit, 30 iulie 1998, §75*).

25. Curtea Europeană de Justiție a statuat principiul egalității ca unul din principiile generale ale dreptului comunitar.

26. În sfera dreptului comunitar, principiul egalității exclude ca situațiile comparabile să fie tratate diferit și situațiile diferite să fie tratate similar, cu excepția cazului în care tratamentul este justificat obiectiv (*vezi Sermide SpA v. Cassa Conguaglio Zuccheri and others, Cauza 106/83. 1984 ECR 4209, para 28; Koinopraxia Enoseon Georgikon Synetairismon Diacheir iseos Enchorion Proionton Syn PE (Cauza C-149/96 Portugal vs. Council 1999 ECR I-8395 para.91)*).

27. Potrivit jurisprudenței sale, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, legat de articolul 14 privind interzicerea discriminării, a apreciat că discriminarea presupune **tratarea diferită, fără o justificare obiectivă și rezonabilă, a unor persoane aflate în situații relativ similare** (*a se vedea cauza Orsus și alții v. Croația, hotărârea din 16.03.2010, precum și cauza Willis v. Marea Britanie, nr. 36042/97, § 48, ECHR 2002 IV*). Articolul 14 nu interzice ca Statele membre să trateze diferit grupuri de persoane cu scopul de a corecta „*inegalități de fapt*” între acestea. Într-adevăr, **în anumite situații, eșecul, în sine, de a încerca corectarea inegalităților prin tratament diferit, poate da naștere unei încălcări a Articolului 14** (*a se vedea în acest sens cauza “relating to certain aspects of the laws on the use of languages in education in Belgium”, § 10; cauza Thlimmenos v. Grecia, no. 34369/97 și altele*). Statele contractante dispun de o marjă de apreciere pentru a analiza dacă și în ce condiții diferențele aplicate unor situații similare justifică un tratament diferit. CEDO a acceptat că o politică generală sau o măsură care are un efect disproporționat asupra unui grup particular de persoane poate fi considerată discriminatorie indiferent de faptul că aceasta nu a vizat în mod specific acel grup de persoane. De asemenea, Curtea a statuat că discriminarea potențial contrară Convenției poate rezulta dintr-o situație de facto (*cauza Zarb Adami v. Malta, no. 17209/02, § 76*).

28. Conform legislației în materie de nediscriminare din România, un aspect definitoriu al discriminării îl constituie criteriul interzis de legiuitorul național prin art. 2 alin. 1 din O.G. nr. 137/2000 („*rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată*”), „*sau orice alt criteriu*” - sintagmă care oferă posibilitatea reținerii oricărui alt criteriu nespecificat de lege, în săvârșirea unei fapte de discriminare. Criteriul, în raport cu elementele constitutive ale

discriminării, astfel cum este definit în art. 2, trebuie interpretat în sensul existenței sale ipso facto, ca circumstanță concretizată, materializată, constituind însăși cauza actului sau faptului discriminatoriu și care, în situația inexistenței, nu ar determina săvârșirea discriminării. Natura discriminării, sub aspectul ei constitutiv, decurge tocmai din faptul că diferența de tratament este determinată de existența unui criteriu și o situație de comparabilitate, ceea ce presupune o legătură de cauzalitate între tratamentul diferit imputat și un criteriu interzis de lege.

29. Discriminarea directă presupune o legătură de cauzalitate identificabilă între actul sau faptul diferențierii și apartenența la una dintre caracteristicile sau la unul dintre criteriile cuprinse în norma juridică și individualizate în cazul persoanei care este supusă discriminării. Legătura de cauzalitate presupune considerarea motivului sau a motivelor care au stat la baza actelor aplicate în cauzele de discriminare (tratament diferențiat) și impun a analiza un criteriu interzis invocat de petent, care constituie un factor relevant sau determinant în acțiunea sau inacțiunea imputată părții reclamante.

30. Conform cazuisticii CEDO, criteriile trebuie să reprezinte caracteristici personale pe baza cărora persoane sau grupuri de persoane pot fi deosebite unele de altele (*Kjeldsen, Busk Madsen și Pedersen împotriva Danemarcei*, 7 decembrie 1976, §56). „Art. 14 nu protejează împotriva oricărui tratament diferențiat, ci doar împotriva acelorora care se bazează pe o caracteristică identificabilă, obiectivă sau personală ori pe «statut», pe baza cărora o persoană sau un grup de persoane se diferențiază între ele” (*Clift împotriva Regatului Unit*, 13 iulie 2010, §55), menționând că noțiunea „orice altă situație” trebuie să se interpreteze cât mai larg posibil (*Clift împotriva Regatului Unit*, 13 iulie 2010, §56-61), cu atât mai larg cu cât dreptul atins este considerat a fi mai important (*Clift împotriva Regatului Unit*, 13 iulie 2010, §62).

31. De asemenea, o faptă poate fi considerată faptă de discriminare doar dacă atinge un drept, oricare dintre cele garantate de tratate internaționale ratificate de România sau cele prevăzute de legislația națională.

32. Discriminarea indirectă survine atunci când o prevedere, un criteriu, o practică aparent neutră dezavantajează anumite persoane, pe baza unui criteriu de diferențiere, cu excepția cazurilor în care aceste prevederi, criterii sau practici sunt justificate obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere aceluși scop sunt adecvate și necesare. În cazul discriminării indirecte legislația europeană și cea a României prevede posibilitatea justificării obiective a unei fapte de diferențiere. CEDO arată că existența unei justificări obiective trebuie evaluată în relația cu scopul și efectele măsurii analizate, ținând cont de principiile care în mod normal prevalează într-o societate democratică. O diferență de tratament în exercitarea drepturilor nu trebuie să urmărească doar un scop legitim, discriminarea putând fi constatată dacă se poate stabili clar că nu există o relație rezonabilă de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul vizat (*Cazul „referitor la unele aspecte ale legislației cu privire la limba educației în Belgia” împotriva Belgiei*, 23 iulie 1968, §10). Directiva 2000/43/EC arată că mijloacele de atingere a scopului legitim trebuie să fie corespunzătoare și necesare (art. 2 alin. 2 lit. b). CJUE arată că, în cazul unei diferențe de tratament întemeiate pe rasă sau pe originea etnică, noțiunea de justificare obiectivă trebuie interpretată în mod strict (*Cauza „CHEZ Razpredelenie Bulgaria”, pct. 112*), CJUE, prin deciziile sale, a arătat următoarele: „o discriminare indirectă întemeiată pe rasă sau pe originea etnică nu impune ca o motivare de acest tip să figureze la baza măsurii în discuție; ca o măsură

să fie considerată ca fiind discriminare indirectă este suficient ca, deși utilizând criterii neutre neîntemeiate pe caracteristica protejată, măsura menționată să aibă ca efect dezavantajarea în special a persoanelor care posedă această caracteristică” (Cauza „CHEZ Razpredelenie Bulgaria”, pct. 96).

V. Motivele de fapt și de drept. Aplicarea principiilor la speță

33. În fapt, Colegiul director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (C.N.C.D.) este chemat să se pronunțe asupra caracterului potențial discriminatoriu al tratamentului diferențiat între elevi cu privire la accesarea bursei sociale și a bursei de merit.

34. În drept, Colegiul director trebuie să aprecieze în ce măsură obiectul sesizării este de natură să cadă sub incidența prevederilor O.G. nr. 137/2000 cu modificările și completările ulterioare, republicată, potrivit atribuțiilor și domeniului de activitate al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării. Astfel, Colegiul director analizează în ce măsură obiectul unei petiții întrunește, în primă instanță, elementele art. 2 al O.G. nr. 137/2000, republicată, cuprins în Capitolul I Principii și definiții al Ordonanței și, subsecvent, elementele faptelor prevăzute și sancționate contravențional în Capitolul II Dispoziții Speciale, Secțiunea I-VI din Ordonanță. În măsura în care se reține întrunirea elementelor discriminării, conform art. 2, comportamentul în speță atrage răspunderea contravențională.

35. Colegiul director constată că bursele se acordă în baza prevederilor art. 82 din Legea educației naționale nr.1/2011, prin aplicarea criteriilor generale de acordare a burselor elevilor din învățământul preuniversitar, aprobate prin ordinul de ministru.

36. Colegiul director reține că în data de 7 septembrie 2022, Ministerul Educației a adoptat Ordinul nr. 5379/2022 pentru aprobarea Criteriilor de acordare a burselor (publicat în Monitorul Oficial nr. 893 din 12 septembrie 2022); prin adoptarea noilor criterii, a fost eliminată bursa de ajutor social pentru elevii din mediu rural din învățământul liceal, precum și bursa de merit pentru elevii din clasele a V-a.

37. În analiza sa, Colegiul director se raportează la principiile de analiză enunțate de către CJUE în cauza în cauza C-83/14 CHEZ Razpredelenie Bulgaria AD, urmând a analiza speța sub ambele aspecte, atât ale unei discriminări directe, cât și a unei discriminări indirecte.

38. În continuare Colegiul director a analizat petiția având în vedere elementele constitutive ale unei fapte de discriminare directă. Prin raportare la prevederile O.G. nr. 137/2000, republicată, se constată incidența art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 10 lit. h) și art. 11 alin. (1) având în vedere argumentele redade în continuare.

- a. Se constată că elevii, indiferent de vârstă, an de studiu sau ciclu de învățământ, se află în situații comparabile din punct de vedere al accesului în condiții de egalitate la instruire/educație/învățământ;
- b. Se constată existența unui tratament mai puțin favorabil aplicat elevilor de gimnaziu din clasa a V-a prin exceptarea acestora de la acordarea bursei de

- merit, precum și existența unui tratament mai puțin favorabil aplicat elevilor de liceu din mediul rural, prin exceptarea acestora de la bursa socială;
- c. Se constată că, în ceea ce privește acordarea bursei de merit, criteriul de diferențiere este anul de studiu, iar în ceea ce privește acordarea bursei sociale, criteriul de diferențiere este ciclul de învățământ;
 - d. Se constată că dreptul atins este dreptul la învățământ; în acest sens, prin raportare la art. 2¹ din Ordinul Ministerului Educației și/sau la definiția termenului *bursă*² din Dicționarul explicativ al limbii române (dexonline.ro), Colegiul director reține că scopul urmărit de legiuitor pentru acordarea unor burse în timpul studiilor, indiferent de tipul bursei acordate, este acela de a veni în sprijinul elevului în procesul educațional, reprezentând în acest sens facilități oferite de statul român;
 - e. Se constată că acordarea accesului la drepturi și facilități trebuie să se facă în condiții de egalitate, în caz contrar fiind vorba despre un refuz (prin practica sa, Colegiul director arătând în mod repetat că termenul de „refuz” trebuie interpretat larg, în sensul în care nu doar refuzul explicit trebuie sancționat, ci și cel tacit).
 - f. Analizând punctul de vedere al părții reclamate, Colegiul director constată că Ministerul Educației a prezentat o justificare cu privire la modificarea introdusă prin Ordinul nr. 5379/2022 numai în legătură cu bursa de merit, neoferind nici un fel de informații în legătură cu bursa socială. În acest sens, Colegiul director reține că Ministerul Educației a eliminat bursa de merit pentru elevii de clasa a V-a ca urmare directă a eliminării împărțirii anului școlar pe semestre, nemaexistând medie semestrială pe baza căreia elevii de clasa a V-a să beneficieze de burse de merit.

39. Raportându-se la argumentele Ministerului Educației cu privire la exceptarea elevilor clasei a V-a de la acordarea bursei de merit, Colegiul director constată că Ordinul nr. 5379/2022 a condus la tratarea diferită a unor persoane aflate în situații similare, care a lezat un drept fără ca justificare obiectivă a măsurii luate să fie rezonabilă. În acest sens, Colegiul director apreciază că ne aflăm în prezența pasivității unei instituții a statului român de a identifica un alt mod de evaluare a elevilor de clasa a V-a astfel încât să fie respectat principiul nediscriminării în cazul acordării bursei de merit.

40. Raportându-se la lipsa prezentării din partea Ministerului Educației unei justificări cu privire la exceptarea elevilor de liceu din mediul rural de la acordarea bursei sociale, Colegiul director constată că nu s-a inversat sarcina probei. În legătură cu acest aspect, Colegiul director reține că în materia drepturilor omului, în situația în care se stabilește o situație de fapt care să permită prezumția existenței unei discriminări directe sau indirecte pe baza unui criteriu interzis, punerea efectivă în aplicare a principiului egalității de tratament ar impune atunci ca sarcina probei să

¹ Acordarea bursei menționate la art. 1 reprezintă atât o formă de stimulare a elevilor care obțin rezultate foarte bune la învățătură, la diferite discipline/domenii de studiu, cât și o formă de sprijin al elevilor din medii dezavantajate socioeconomic, în vederea participării la educație a acestora și a prevenirii abandonului școlar.

² Alocație bănească (lunară) acordată de stat, de o instituție etc. unui elev sau unui student, pentru a-și acoperi cheltuielile de întreținere în timpul studiilor ori unor cercetători, cadre didactice etc. pentru specializare sau perfecționare; întreținere gratuită acordată de stat, de o instituție etc. unui elev sau unui student.

revină persoanei acuzate de discriminare, care ar trebui să dovedească că nu a avut loc o încălcare a principiului menționat.

41. În continuare, Colegiul director a analizat speța având în vedere elementele constitutive ale unei fapte de discriminare indirectă (o diferențiere bazată pe o practică aparent neutră; care dezavantajează persoane pe baza unui criteriu; care atinge un drept; fără o justificare obiectivă). Astfel, prin raportare la prevederile O.G. nr. 137/2000 republicată, se constată incidența art. 2 alin. (3) având în vedere argumentele prezentate în continuare.

42. Analizând situația faptică, Colegiul director reține că diferența de tratament a elevilor de liceu a provenit din aplicarea unei măsuri aparent neutre care, deși se aplică tuturor elevilor de liceu din mediul rural care învață în altă localitate decât cea de domiciliu, totuși afectează în mod preponderent un anumit grup din respectiva categorie de elevi, mai exact copii vulnerabili din punct de vedere social și economic, care folosesc bursa socială pentru acoperirea cheltuielilor de transport dintre domiciliu și școală. Astfel, Colegiul director apreciază că, deși în speță nu este vorba despre o excludere directă a unor grupuri vulnerabile, totuși excluderea intervine ca efect indirect al măsurii luate de către Ministerul Educației, efectul retragerii bursei sociale fiind acela de excludere a unor grupuri vulnerabile din procesul educațional.

43. Prin raportare la testul justificării obiective, Colegiul director urmează să analizeze existența scopului legitim în legătură directă cu dreptul atins prin diferențiere, precum metodele alese pentru atingerea scopului legitim (dacă sunt adecvate și necesare). Astfel, reținând că metoda aleasă pentru atingerea scopului urmărit este exceptarea unei categorii de liceu de la acordarea bursei sociale, se pune întrebarea *“Care este scopul urmărit de Ministerul Educației atunci când a eliminat bursa de transport pentru o anumită categorie de elevi? Este respectivul scop legitim? Există sau nu alte metode prin care poate fi atins scopul urmărit, fără a fi afectat dreptul la învățătură?”* Cu privire la întrebarea ridicată, Colegiul director reține faptul că Ministerul Educației nu a oferit o justificare legată de eliminarea bursei sociale pentru elevii de liceu din mediul rural care învață în altă localitate decât cea de domiciliu. Ca urmare, Colegiul director reține că măsura sus-menționată nu urmărește un scop legitim.

44. În virtutea inversării sarcinii probei, Colegiul director reține că partea reclamată avea obligația de a prezenta justificări obiective pe baza cărora să motiveze măsura excluderii de la bursa socială a unei categorii de elevi. În acest sens, Colegiul director constată că nu a fost inversată sarcina probei.

45. În ceea ce privește dreptul încălcat, Colegiul director reține că dreptul la educație este recunoscut într-o serie de instrumente internaționale privind drepturile omului, precum Convenția ONU cu privire la drepturile copilului și Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Dreptul la educație este prevăzut de legislația națională specifică (Legea educației naționale nr. 1/2011), fiind în același timp direct corelat cu dreptul constituțional la învățătură asigurat prin art. 32 din Constituția României și cu art. 14 al Convenției europene a drepturilor omului, în legătură cu care CEDO a arătat în mod constant că statele nu au doar o obligație negativă, dar și una pozitivă.

46. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat faptul că obligațiile pozitive³ impun autorităților naționale obligația de a adopta măsurile necesare pentru protejarea unui drept sau, mai precis, de a adopta măsuri rezonabile și adecvate pentru protejarea drepturilor individului. Astfel de măsuri pot include modificarea legislației sau reglementarea unui domeniu.

47. Colegiul director apreciază că în speța supusei prezentei analize ne aflăm în fața unei încălcări a obligației pozitive a statului, stabilită în jurisprudența sa de către CEDO, de a compensa dezavantajele grupurilor vulnerabile printr-o măsură afirmativă; astfel, raportat la dreptul la primar la educație gratuită care presupune asigurarea educației în localitatea de domiciliu, statului român îi revine obligația pozitivă de a finanța transportul către o unitate școlară din apropiere elevilor cărora nu le poate

³ **Articolul “Motivarea hotărârilor judecătorești și obligațiile pozitive”, Radu Ciobanu, 03 decembrie 2020, Universul Juridic Premium nr. 12/2020**

Instanța de la Strasbourg nu a definit conceptul obligațiilor pozitive, însă, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat faptul că aceste obligații pozitive impun autorităților naționale obligația de a adopta măsurile necesare pentru protejarea unui drept sau, mai precis, de a adopta măsuri rezonabile și adecvate pentru protejarea drepturilor individului. Astfel de măsuri pot include modificarea legislației sau reglementarea unui domeniu.

Potrivit articolului 1 al Convenției Europene, statele contractante vor asigura tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Convenție. Folosind acest articol, Curtea de la Strasbourg a subliniat faptul că pe lângă angajamentul principal negativ al unui stat, respectiv să se abțină de la amestecul în garanțiile Convenției, "pot exista obligații pozitive inerente" acestor garanții.

Scopul obligațiilor pozitive este de a asigura aplicarea efectivă a Convenției Europene a Drepturilor Omului și protejarea eficientă a drepturilor garantate de aceasta.

Teoria obligațiilor pozitive se bucură de o recunoaștere la scară largă în cadrul doctrinei de specialitate, reținându-se în acest sens faptul că drepturile omului nu oferă doar protecție libertății individuale împotriva unui stat intrusiv, ci poate, de asemenea, să solicite statului să ia măsuri pozitive pentru respectarea aceluși drept.

Conceptul de obligații pozitive a devenit o prezență constantă în jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, începând cu cauzele de referință *Marckx c. Belgiei* (1979), *Airey c. Irlandei* (1979) și *X. și Y. c. Olandei* (1985). Instanța de la Strasbourg a arătat că protecția deplină și eficientă a drepturilor fundamentale impune statelor să ia măsuri pozitive, acestea neputând rămâne pur și simplu pasive respectând doar obligațiile lor negative.

Justificarea recunoașterii și dezvoltării pe cale judiciară a obligațiilor pozitive de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fost aceea că, Convenția nu garantează drepturi teoretice și iluzorii, ci drepturi concrete și efective. Adesea Curtea de la Strasbourg a statuat că, deși obiectul principal al celor mai multe dispoziții ale Convenției este de a proteja individul împotriva imixtiunilor arbitrare din partea autorităților publice, pot exista în plus obligații pozitive inerente unei respectării efective a drepturilor în cauză. Exercițarea autentică și eficientă a anumitor libertăți nu depinde doar de datoria statului de a nu interveni, ci poate necesita măsuri pozitive de protecție, chiar și în sfera relațiilor dintre persoane. Sub acest aspect s-a arătat că, judecătorul european înțelege astfel să pună la dispoziția individului condițiile materiale necesare exercițiului efectiv al drepturilor sale. În acest sens, instanța de la Strasbourg a precizat că realizarea drepturilor enunțate de Convenție este susceptibilă de a reclama măsuri pozitive din partea statului, care nu se poate mulțumi să rămână pasiv.

Așadar obligația pozitivă a statului este aceea de a adopta măsuri rezonabile și adecvate pentru a proteja drepturile care îi revin individului potrivit Convenției.

În doctrina de specialitate s-a apreciat că instanța de la Strasbourg dă dovadă de realism atunci când consideră că întinderea obligației pozitive ce-i revine statului depinde, inevitabil, de circumstanțele cauzei și de necesitatea de a interpreta această obligație în așa fel încât să nu impună autorităților naționale o sarcină imposibilă sau disproporționată (excesivă). În opinia aceluiași autor, această construcție doctrinală are ca efect o extindere sensibilă a obligațiilor statului față de Convenție: încălcarea unui drept protejat de convenție poate rezulta dintr-o ingerință a statului, dintr-o abținere a statului ca efect al ignorării drepturilor garantate și dintr-o abținere a statului care le permite terților să aducă atingere dreptului garantat.

În ceea ce privește regăsirea acestor obligații în cadrul drepturilor garantate în cadrul Convenției, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a apreciat că obligații pozitive pot apărea în temeiul art. 2 și a art. 3, precum și în temeiul art. 8, art. 11 din Convenție dar și a art. 1 din Protocolul 1”

asigura educația în localitatea de domiciliu, obligație care a fost încălcată prin măsura eliminării bursei sociale pentru o anumită categorie de elevi.

48. În continuare, Colegiul director va reține în analiza sa date statistice rezultate din diferite studii și rapoarte cu privire la abandonul școlar al copiilor din mediul rural din cauza sărăciei:

- conform Raportului privind starea învățământului preuniversitar din România 2021 – 2022 elaborat de Ministerul Educației⁴, la nivelul anului 2020/2021:

- 1,3% dintre elevii din mediul urban (din cohorta care a intrat în clasa I în urmă cu opt ani) au abandonat studiile, comparativ cu 14,6% dintre elevii din rural; valorile indicatorului înregistrează în ultimii ani o ușoară tendință descendentă, însă situația defavorizată a mediului rural se menține;
- aproape o cincime (18,9%) dintr-o cohortă școlară se pierde pe parcursul învățământului primar și gimnazial în mediul rural, comparativ cu numai 3,5% în mediul urban;
- mediul rural continuă să rămână defavorizat în privința ratei brute de cuprindere, în special la nivelul învățământului gimnazial, unde diferențele între rural și urban ajung la valori de peste 28 puncte procentuale (72,7% rural și 101,4% urban); în anul școlar 2020-2021, rata abandonului școlar a scăzut ușor în comparație cu anul școlar anterior. La nivel general, 1,2% dintre elevii de nivel primar și gimnazial (18,4 mii de elevi) au abandonat școala;

- conform Raportului „*Bunăstarea copilului din mediul rural în 2022*”⁵, doi din zece părinți din mediul rural nu își susțin copiii la liceu, 18% dintre adolescenții de la sate nu au bani pentru biletul de autobuz către școală, 79% dintre copii spun că fac naveta la liceu, iar 35% spun că niciodată sau doar uneori au suficiente rechizite și cărți pentru școală;

- potrivit studiului național “*Analiza situației copiilor aflați în afara sistemului de educație în România*”⁶, realizat de către UNICEF România în anul 2012, categoria copiilor proveniți din familii sărace, identificați în capitolul 1 al raportului ca fiind copii din familii încadrate în a 5-a cincime în ceea ce privește veniturile, se suprapune, cel puțin parțial, peste primele două categorii analizate anterior (copiii romi, copiii din mediul rural) în privința barierelor socio-culturale ale excluziunii (*pag 41*). (...) Datele Eurostat 2010 și EUROCHILD 2010 indică faptul că sărăcia constituie la ora actuală o problemă majoră pentru un segment important al populației țării. Astfel, aproape o pătrime din populație se află în risc de sărăcie, având un venit disponibil sub pragul de 60% din venitul disponibil mediu echivalat la nivel național (după transferurile sociale). De asemenea, 33% dintre copiii din grupa de vârstă 0-17 ani prezintă risc de sărăcie, crescând în gospodării care au un venit mai mic de 60% din venitul mediu pe gospodărie la nivel național. Consecințele sărăciei și sărăciei extreme asupra participării la educație și a abandonului școlar sunt demonstrate de studii naționale (...). Astfel, chiar dacă învățământul obligatoriu este gratuit,

⁴ https://www.edu.ro/sites/default/files/fi%C8%99iere/Minister/2022/Transparenta/Starea_invatamantului/Raport-Starea-invatamantului-preuniversitar-2021-2022.pdf

⁵ <https://worldvision.ro/wp-content/uploads/2022/05/Bunastarea-Copiilor-din-Mediul-Rural.pdf>

⁶ Studiu național / UNICEF România, Otilia Apostu, Magda Balica, Mihaela Jigău; coord.: Ciprian Fartușnic. - Buzău : Alpha MDN, 2012, ISBN 978-973-139-242-4 I. Balica, Magdalena II. Jigău, Mihaela III. Fartușnic, Ciprian (coord.) 371(498)

costurile implicite ale vieții școlare sunt invocate foarte des ca reprezentând cele mai importante bariere pentru participarea școlară. Copiii și adolescenții cei mai săraci și cei de etnie romă sunt astfel cei mai expuși riscului de abandon, atât în ciclul preșcolar și primar, cât și în ciclurile superioare. (pag. 42);

49. În temeiul art. 26 din O.G. nr. 137/2000, **Colegiul director decide aplicarea amenzii contravenționale în valoare de 10.000 lei Ministerului Educației și Cercetării, având în vedere următoarele:**

- discriminarea constatată este atât directă, cât și indirectă;
- discriminarea nu a vizat doar o persoană, ci a vizat un grup de persoane;
- discriminarea a fost produsă și asupra unui grup de persoane vulnerabile, (persoane aparținând unei categorii sociale defavorizate, cu o situație materială precară), iar măsura vizează cele mai vulnerabile persoane din grupurile vulnerabile, mai exact copii;
- efectul unei astfel de măsuri asupra elevilor din mediul rural este extrem de îngrijorătoare, putând contribui la abandonul școlar al elevilor de liceu;
- discriminarea provine de la o instituție publică care are obligația respectării drepturilor omului, cu responsabilități inclusiv în a asigura egalitatea în drepturi și a dreptului la educație;
- directivele Uniunii Europene solicită statelor membre aplicarea unor sancțiuni descurajante în domeniul discriminării.

50. Prin raportare la criteriile pe care trebuie să le îndeplinească o sancțiune, Colegiul director apreciază că în prezenta speță sancțiunea *Avertismentului* nu ar descuraja practicile discriminatorii ale unei autorități publice, nu ar fi o sancțiune efectivă și proporțională cu scopul urmărit - acela de a corecta discriminarea produsă și nu ar transmite în mod corespunzător semnalul de alarmă asupra efectelor măsurii Ministerului Educației.

51. Privind sancționarea faptelor de discriminare, Colegiul director a avut în vedere prevederile directivelor Uniunii Europene în domeniu, care solicită statelor membre Uniunii Europene aplicarea de sancțiuni efective, proporționale și descurajante. Proporționalitatea se poate asigura prin acordarea graduală a amenzii, în funcție de gravitatea faptei, între limitele stabilite de lege. Colegiul director subliniază în acest sens că trebuie înțeles cu adevărat că scopul sancționării unor fapte care aduc atingere unor drepturi și principii, cum ar fi dreptul la nediscriminare și la un tratament egal în materie de angajare și profesie, este în sensul corectării unor asemenea fapte și prevenirii săvârșirii lor în viitor și nu aplicarea neapărat a unei măsuri punitive cum este cea a amenzii contravenționale.

52. Opinie separată cu privire la cuantumul sancțiunii contravenționale, exprimată de dna. Bănică Claudia Cerasela - membră în Colegiul Director

1. În ce privește sancțiunea stabilită pentru fapta constatată și anume amendă contravențională, consider că valoarea acesteia nu este în concordanță cu prevederile articolului 21 alin. (3) din O.G. nr. 2/2001, potrivit cărora sancțiunea se aplică în limitele prevăzute de actul normativ și trebuie să fie proporțională cu gradul de pericol social al faptei săvârșite, ținându-se seama de împrejurările în care a fost săvârșită, de modul și

de mijloacele de săvârșire, de scopul urmărit, de urmarea produsă, precum și de circumstanțele personale ale contravenientului.

2. Deși sancțiunea contravențională nu poate schimba nici prejudecățile, nici stereotipurile sociale, consider că tocmai de aceea accentul trebuie pus pe scopul preventiv, scop care se realizează tot prin aplicarea sancțiunii pentru descurajarea unei atitudini discriminatorii în viitor, chiar în lipsa unei reformări totale a prejudecăților și stereotipurilor. Este extrem de importantă abținerea de la un comportament care discriminează, întrucât reducerea semnificativă a stereotipurilor ori a altor manifestări discriminatorii duc în cele din urmă la crearea unui mediu inclusiv pentru grupurile minoritare indiferent de apartenența lor națională.

3. Ca urmare, susțin că sancțiune corectă pentru fapta constatată este amenda contravențională în valoare de 50.000 de lei având în vedere următoarele:

- a. Fapta vizează un grup de persoane,
- b. Fapta vizează copii care beneficiază de protecție specială a legii și în special un grup vulnerabil - elevii care învață într-o unitate școlară aflată într-o altă localitate decât cea de domiciliu,
- c. Fapta de discriminare a fost realizată de către o instituție publică guvernamentală care trebuie să manifeste exigență și preocupare în vederea prevenirii oricăror posibile fapte sau acte discriminatorii deoarece dreptul de a nu fi supus discriminării constituie unul dintre drepturile fundamentale într-o societate democratică,
- d. Fapta de discriminare a fost realizată prin intermediul unui act normativ, cu aplicare națională, care va avea efecte continue până la ieșirea din vigoare a actului normativ discriminatoriu,
- e. Fapta aduce atingere dreptului la educație a elevilor care învață într-o unitate școlară aflată într-o altă localitate decât cea de domiciliu, care fără bursa de ajutor social sunt în risc de a abandona școala, afectând dezvoltarea acestor elevi.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu unanimitate de voturi ale membrilor prezenți la ședință pentru constatarea faptei de discriminare și cu 5 voturi "pentru" în privința acordării amenzii în cuantum de 10.000 lei,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Aspectele sesizate constituie fapte de discriminare, conform prevederilor art. 2 alin. 1 coroborat cu art. 2 alin. 3, art. 10 lit. h) și art. 11 alin. 1 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată;

2. Aplică părții reclamate, Ministerului Educației și Cercetării, o amendă contravențională în valoare de 10.000 lei, în conformitate cu art. 26 alin. 1 din O.G. nr. 137/2000;

3. Recomandă părții reclamate să inițieze modificarea art. 9 și a art. 15 lit.d) din *Ordinul Ministerului Educației nr. 5.379 din 7 septembrie 2022, publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 893 din 12 septembrie 2022 privind aprobarea Criteriilor Generale de acordare a bursei elevilor din învățământul preuniversitar*, în sensul eliminării discriminării;

4. În virtutea prevederilor art. 19 lit. d) din O.G. nr. 137/2000, Colegiul director va monitoriza dacă în termen de 6 luni de la comunicarea hotărârii aspectele au fost sau nu remediate. În acest sens, Colegiul director solicită părții reclamate ca, după remedierea situației, să informeze Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării în acest sens. Monitorizează Ministerului Educației pe o perioadă de 6 luni;

5. O copie a prezentei hotărâri se va transmite părților;

6. O copie a prezentei hotărâri se va comunica Administrația Finanțelor Publice Sector 1 București pentru încasarea amenzii.

V. Modalitatea de plată a amenzii

Amenda se va achita la Administrația Finanțelor Publice Sector 1 București.

Contravenientul este obligat să trimită dovada plății amenzii către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (cu specificarea numărului de dosar).

VI. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată în termenul legal de 15 zile de la comunicare, potrivit O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare cu modificările și completările ulterioare, republicată și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ la instanța de contencios administrativ.

Membrii Colegiului director prezenți la ședința de deliberări:

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru

BABUȘ RADU – Membru

BĂNICĂ CLAUDIA CERASELA – Membru

GRAMA HORIA – Membru

JURA CRISTIAN – Membru

MOȚA MARIA – Membru

OLTEANU CĂTĂLINA – Membru

POPA CLAUDIA SORINA – Membru

Redactată și motivată C.O./S.M.D.

Data redactării: 21.02.2023

Notă: prezenta Hotărâre emisă potrivit prevederilor legii și care nu este atacată în termenul legal, potrivit O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare cu modificările și completările ulterioare, republicată și Legii nr. 554/2000 a contenciosului administrativ, constituie de drept titlu executoriu

